

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Поясик О.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки і психології

Реформи сучасної системи освіти в Україні, зокрема початкової, спрямовані на те, щоб створювати всі необхідні умови для розвитку здібностей, творчих обдарувань особистості школяра. Однією з основних концептуальних засад реформування в межах Нової української школи є створення сучасного освітнього середовища, що буде сприяти творчому розвитку, потреби в знаннях й мотивації учнів до навчання. Як спосіб організації навчання, виховання і розвитку здобувачів початкової освіти освітнє середовище у сучасному його розумінні здатне забезпечувати комплекс можливостей для саморозвитку всіх суб'єктів освітнього процесу.

Проблематику освітнього середовища вивчали як зарубіжні (Дж. Гібсон, У. Мейс, Т. Менг, М. Турвей, В.А. Ясвін та інші), так і вітчизняні (Г.О. Балл, І. Д. Бех, Є. В. Бондаревська, С. Ю. Максимова, О. М. Пехота, В. В. Рибалка, В. А. Семиченко, В. В. Серіков, С. О. Сисоєва та інші) науковці.

Цікавим є підхід зарубіжного науковця Вітольда Ясвіна, який вважає, що освітнє середовище – це характеристика життя всередині освітнього закладу, система впливів і умов формування особистості, а також система можливостей для розвитку особистості, які містяться у соціальному та просторово-предметному оточенні [1].

Освітнє середовище розглядають як сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти. Це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні [2].

Ювеналій Кулюткін під освітнім середовищем розуміє систему ключових факторів, що визначають формування й розвиток людини [5].

Освітнє середовище є просторовим і функціональним об'єднанням суб'єктів освіти, між якими встановлюються тісні різнопланові взаємозв'язки, і може розглядатися як модель соціокультурного простору, де відбувається розвиток і становлення особистості. При цьому вчені зазначають, що освітнє середовище обов'язково має бути розвивальним.

Проблема формування освітньо-розвивального середовища в сучасній школі переконує, що необхідно системно застосовувати інноваційні педагогічні підходи до організації освітнього процесу. Нове освітнє середовище, нові форми роботи, нові освітні технології – все це вимагає змін світогляду вчителя. З цією метою в початковій школі створюють навчальні центри: центр відкриттів, центр новин, центр матеріалів, комунікативний центр, центр тиші, центр вчителя, тематичний центр та ін. Важливим

чинником розвитку особистості учня та професіоналізму вчителів, який прискорює або гальмує процес розвитку освіти в умовах інноваційних змін є освітній простір школи. Адже відповідно до Концепції «Нова українська школа» дизайн навчального середовища повинен враховувати характер діяльності та вікові особливості учнів [4].

Формування освітньо-розвивального середовища сучасної початкової школи у своєму розвитку здійснюється в три етапи: становлення, функціонування, удосконалювання. Етап становлення характеризується розробкою відповідної концепції й програми розвитку, формуванням необхідної документації, створенням органів управління, визначенням фінансових і матеріальних можливостей, пошуком додаткових джерел фінансування. Другий етап характеризується створенням необхідних умов для успішного функціонування освітнього середовища, залученням до роботи найбільш підготовлених і творчих кадрів, батьків, які розуміють і підтримують концепцію розвитку цього середовища. Етапу вдосконалення відповідає постійний пошук ефективних засобів його розвитку, проведення інноваційної дослідницької роботи, поширення додаткових освітніх послуг відповідно до потреб учасників педагогічного процесу [3].

У створенні та організації освітньо-розвивального середовища початкової школи важлива роль відводиться педагогу та його професійній підготовці, оскільки він формує майбутнє молоде покоління гуманного та демократичного суспільства. Тому оновленню на засадах особистісно-орієнтованого підходу підлягають пріоритети, мета, завдання, структура, зміст, організація і технології професійної підготовки вчителя початкової школи.

Організація освітньо-розвивального середовища визначається як система умов і впливів, які сприяють активному розвитку, навчанню, вихованню особистості дитини, її здатності до самостійної діяльності, умінню пристосовуватися до змін.

Отже, створення освітньо-розвивального середовища в початковій школі – багатоплановий процес, який є результатом думок, зусиль та дій різних суб'єктних сторін і потребує глибокого педагогічного дослідження.

Список використаних джерел

1. Кодекс безпечного освітнього середовища. URL: <https://mon.gov.ua> > app > bezpechnogo-osvitnogo-seredovishcha-140818
2. Освітнє середовище. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Освітнє_середовище
3. Педагогічні основи розвитку інноваційного освітнього середовища сучасного ліцею URL: <http://referatu.com.ua/newreferats/7569/183661>
4. Про затвердження Примірного переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи: URL: Наказ Міністерства освіти і науки України від 13 лютого 2018 р. № 137.: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogopereliku-zasobiv-navchannya-ta-obladnannya-navchalnogo-i-zagalnogo-priznachennya-dlyanavchalnih-kabinetiv-pochatkovoyi-shkoli>

5. Сучасні підходи до понятійно-термінологічного забезпечення процесу створення розвивального освітнього середовища ДНЗ. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vird_2014_31_27.pd